

8.9.2025

EOAK/2556/2025

**Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Mikko Sarja**

**Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Matti Vartia**

## **TARKASTUS: KÖYLIÖN VANKILA 26.-27.5.2025**

### **Osallistujat oikeusasiamiehen kansliasta**

Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Matti Vartia

Tarkastaja Reima Laakso

Ihmisoikeuskeskuksen nuorempi asiantuntija Mikko Pursimo

### **Osallistujat tarkastuskohteesta**

Lounais-Suomen rikosseuraamuskeskuksen johtaja

Köyliön vankilan yksikönpäällikkö

Apulaisjohtaja

Rikosseuraamusesimies

### **Tarkastuksen tyyppi**

OPCAT, CRPD

## Sisällysluettelo

<b>1</b>	<b>YLEISTÄ TARKASTUKSESTA .....</b>	<b>3</b>
<b>2</b>	<b>TARKASTUSHAVAINNOT .....</b>	<b>4</b>
2.1	Tarkastushavainnot ja kannanotot tiivistetysti .....	4
2.2	Vankilan yliasutus ja henkilöstöresurssit.....	4
2.2.1	Yliasutus.....	4
2.2.2	Valvontahenkilöstöresurssit ja toimintojen peruuttaminen.....	6
2.3	Vaatehuoltoon ja vaatteiden saamiseen liittyvät asiat.....	7
2.3.1	Omien vaatteiden peseminen.....	7
2.3.2	Vankivaatteiden haltuun antaminen .....	10
2.3.3	Vangeille annettavat jalkineet ja niiden haltuun saaminen .....	12
2.3.4	Liinavaatteiden ja pyyhkeiden haltuun saaminen .....	13
2.4	Tapaamistilat ja niiden esteettömyys .....	14
2.4.1	Tapaamistilat.....	14
2.4.2	Tapaamistilojen esteettömyys .....	17
2.5	Tulo- ja matkaselliosaston sekä eristysosaston olosuhteet.....	19
2.5.1	Tulo- ja matkaselliosaston olosuhteet ja omien vaatteiden käyttämiseen .....	19
2.5.2	Eristysosaston olosuhteet .....	20
2.5.3	Ulkoiluolosuhteet.....	20
2.6	Tarkastuksen yhteydessä järjestettävästä vankivastaanotosta vangeille ilmoittaminen ja keskusteluun ilmoittautuminen .....	22
2.7	Vankeuden täytäntöönpanon turvallisuus .....	23
2.8	Työ- ja vapaa-ajan toiminnot.....	24
2.9	Muut huomiot .....	25
2.9.1	Vankien terveydenhuoltoon liittyvät huomiot .....	25
2.9.2	Ruokailuun liittyvät huomiot.....	25
2.9.3	Puheluiden yksityisyys .....	26
2.9.4	Erytisryhmien tilanne .....	26
<b>3</b>	<b>TOIMENPITEET .....</b>	<b>27</b>

## 1 YLEISTÄ TARKASTUKSESTA

Kaksipäiväinen tarkastus tehtiin esittelijävetoisesti apulaisoikeusasiamies Mikko Sarjan määräyksestä.

Köyliön vankila on 73 paikkainen suljettu vankila miespuolisille vankeusvangeille ja sakkovangeille. Vankila kuulu Lounais-Suomen rikosseuraamuskeskukseen.

Vankila on muutettu avolaitoksesta suljetuksi vankilaksi vuonna 2012. Tämä näkyy vankilan rakenteissa, jotka eroavat tietyissä asioissa suljettujen vankiloiden normaaleista rakenteista. Vankilaa ympäröi esimerkiksi verkkoaita muurin sijaan, ja valvoton tapaamistila on sijoitettu varsinaisen vankila-alueen ulkopuolelle.

Henkilöstön määrä vankilassa on noin 50. Pääosa henkilöstöstä on valvontahenkilökuntaa, vartijoita on 25 ja rikosseuraamustyöntekijöitä kolme. Vankilassa on lisäksi viisi rikosseuraamusesimiestä, kolme erityisohjaajaa, kolme ohjaajaa, assistentti, ylityönjohtaja, viisi työnjohtajaa ja diakoni.

Rikosseuraamuslaitoksen oikeusyksikkö suoritti tarkastuksen Köyliön vankilaan marraskuussa 2024. Oikeusyksikön tarkastuspöytäkirjassa (12.2.2025, RISE/3277/2024) otettiin kantaa muun muassa säännöksistä ja vankilan oloista tiedottamiseen, tapaamisten myöntämiseen, sellien aukioloaikaan ja vastaanotto-osaston toimintaan. Nyt tarkastuksella keskityttiin pääsääntöisesti sellaisiin asioihin vankilan toiminnassa, joihin oikeusyksikön tarkastuksella ei ollut kiinnitetty huomiota. Tarkastuksella selvitettiin myös, mihin toimenpiteisiin Rikosseuraamuslaitoksen tarkastuspöytäkirjassa tehdyt huomiot olivat johtaneet tai antaneet vankilalle aiheita.

Tarkastuksella pidettiin vankivastaanotto, jonka aikana otettiin vastaan kolme vankia. Keskusteluista on laadittu erillinen muistio. Keskustelut ovat eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 5 §:n 2 momentin nojalla luottamuksellisia ja niistä laadittu muistio salassa pidettävä muun muassa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 15 kohdan perusteella. Lisäksi vankilan tarkastamisen aikana keskusteltiin myös muiden vankien kanssa.

Tarkastuksen lopuksi käytiin loppukeskustelu rikosseuraamuskeskuksen johtajan ja vankilan johdon kanssa. Keskustelussa tuotiin esille sekä vankilan toiminnassa havaittuja epäkohtia että myönteisiä havaintoja.

Tarkastuspöytäkirjan luonnos lähetettiin Köyliön vankilan yksikönpäällikölle ja hänelle varattiin mahdollisuus antaa siihen kommenttinsa. Kommentit on huomioitu lopullisessa tarkastuspöytäkirjassa.

## 2 TARKASTUSHAVAINNOT

### 2.1 Tarkastushavainnot ja kannanotot tiivistetysti

- Yliasutuksen johdosta vankeja on asutettu liian pieniin ja säännösten vastaisiin selliolosuhteisiin asuinosaistoilla.
- Vankien toimintoja joudutaan peruuttamaan liian vähäisen valvontahenkilökunnan määrän takia.
- Vangeilla ei ole mahdollisuutta pestä omia vaatteitaan riittävän usein.
- Vangeilla ei ole mahdollisuutta saada viikoittain riittävää määrää puhtaita vankivaatteita. Puhtaiden vankivaatteiden antaminen on ilmeisestikin yleisempi ongelma vankiloissa eikä se koske ainoastaan Köyliön vankilaa.
- Rikosseuraamuslaitoksen vangeille annettavasta kenkävalikoimasta puuttuvat normaalit käyttöjalkineet, joita vangit voisivat käyttää ulkoilussa ja liikunnan harrastamisessa. Vankien omien jalkineiden tarkastaminen ennen niiden haltuun antamista kestää myös liian kauan.
- Tapaamistilat eivät ole esteettömiä.
- Vankeja asutetaan liian pitkiä aikoja tulo- ja matkaselliosastolla eikä heillä ole siellä mahdollisuutta omien vaatteiden käyttämiseen.
- Tulo- ja matkaselliosaston sekä eristysosaston yhteistä ulkoilutilaa ei voida pienuutensa takia pitää asianmukaisena yhden vangin, saati sitä useamman vangin saamanaikaiseen ulkoiluun. Vangeille ei ole myöskään asianmukaista mahdollisuutta ulkoiluun sateella.
- Myönteisenä asiana kiinnitettiin huomiota siihen, että vankilan ilmapiiri vaikutti yleisellä tasolla rauhalliselta ja vankien ja henkilökunnan väliset suhteet asiallisilta. Vankilan tilat olivat myös siistit. Vankilassa oli myös hyvät tilat liikunnan ja muun vapaa-ajan toiminnan harrastamiseen. Edellisten eduskunnan oikeusasiamiehen ja Rikosseuraamuslaitoksen oikeusyksikön tarkastusten jälkeen vankilassa oli myös ryhdytty asianmukaisiin toimenpiteisiin tarkastuspöytäkirjoissa esitettyjen epäkohtien korjaamiseksi.

### 2.2 Vankilan yliasutus ja henkilöstöresurssit

#### 2.2.1 Yliasutus

Rikosseuraamuslaitos on antanut määräyksen vangin asumisesta ja perushuollosta (4/004/2022), jossa todetaan vankipaikoista ja asuinhuoneen koosta seuraavaa.

Rikosseuraamuslaitos vahvistaa vankiloiden vankipaikkojen määrän. Vankipaikan tulee täyttää seuraavat vähimmäisvaatimukset:

Yhden hengen asuinhuoneen pinta-ala on vähintään 7 m<sup>2</sup> ja useamman vangin huoneessa on oltava tilaa vähintään 5,5 m<sup>2</sup> vankia kohti. Wc-tilaa ei lasketa mukaan pinta-alaan. Asuinhuoneen muoto on otettava huomioon, kun määritellään sen soveltuvuutta useammalle vangille. Asuinhuoneen ikkunan pinta-ala on vähintään 10 % lattian pinta-alasta.

Jos vankilaan joudutaan majoittamaan enemmän vankeja kuin siinä on vähimmäisvaatimukset täyttäviä vankipaikkoja, on kyseessä yliasutustilanne. Tällöin asuinhuoneen ilmanvaihtoa tulee voida lisätä todellista vankimäärää vastaavaksi.

Vankilassa on virallisesti 73 vankilapaikkaa. Vankilaan on virallisten vankipaikkojen lisäksi sovittu kuusi lisävankipaikkaa valtakunnallisen yliasutuksen takia. Molempina tarkastuspäivinä (26. ja 27.5.2025) vankilassa oli paikalla 73 vankia ja kirjoilla 76 vankia. Tarkastuksen aikana vankila oli siten täynnä, mutta siellä ei ollut varsinaisesti yliasutusta.

Tarkastuksella saadun tiedon mukaan vankila on kuitenkin ollut yliasutettu koko vuoden 2025 lyhyitä ajanjaksoja lukuun ottamatta. Tavoitteena vankiloilla on lisäksi 90 % käyttöaste, joka mahdollistaa turvalliseksi katsotun toiminnan. Vankilukuilmoituksen (16.5.2025) mukaan vankilan käyttöaste on ollut vuoden 2025 aikana keskimäärin 116 %. Tarkastuksella saadun tiedon mukaan käyttöaste on pahimmillaan ollut yli 120 %. Todettakoon myös, että alle kuukausi tarkastuksen jälkeen (16.6.2025) vankilukuilmoituksen mukaan paikalla oli 83 vankia ja vankilan käyttöaste oli 116 %. Vankilan käyttöaste lasketaan siten, että vankilassa kirjoilla olevien vankien määrästä vähennetään valvotussa koevapaudessa olevien ja ulkopuoliseen laitokseen sijoitettujen vankien määrä, koska he eivät vie petipaikkaa.

Edellä todetun perusteella yliasutus on vakava ongelma vankilassa ja tarkastusajankohdan tilanne oli vankien määrän osalta poikkeus.

Tarkastuksella selvitettiin, miten vankilassa on käytännössä toimittu ja varauduttu yliasutustilanteisiin. Eteläosastolla oli viiteen selliin (19–23) ja Pohjoisosastolla viiteen selliin (36–40) sijoitettu ylimääräinen sänky kerrossängyksi, jolloin kahden hengen selliin voitiin sijoittaa kolme vankia. Vankilassa oli siten varauduttu yhdeksän ylimääräisen vangin asuttamiseen. Tarkastuksella saadun tiedon mukaan vaikuttaa siltä, että paikalla olevien vankien määrä voi vaihdella huomattavasti lyhyessä ajassa. Tarkastuksella saadun tiedon mukaan edellä mainittuihin selleihin on pyritty valitsemaan sellaisia vankeja, jotka tulevat toimeen keskenään, eikä vankeja siirretä heti pois kolmen hengen selleistä, vaikka tilaa vapautuisikin toisissa selleissä.

Vankila on asennuttanut asuinosa-asteiden käytävälle ilmalämpöpumput, jotta yliasutetuille selliosastoille saataisiin kesäkuumalla edes vähän viilennettyä ja puhdistettua ilmaa. Tarkastuspäivät olivat lämpimiä, eikä käytävän päihin asennettujen pumppujen vaikutus selleihin saakka tuntunut tarkastuksella kovin merkittävältä.

Tarkastuksella käytiin tutustumassa neljään sellaiseen selliin, johon oli sijoitettuna kolme vankia. Selleihin oli lisätty sänky kerrossänkynä ja kolmas vaatekaappi. Tarkastuksella mitatun sellin (Eteläosan selli 19) pinta-ala oli alle 13 neliometriä, kun sen määräyksen mukaan pitäisi kolmella vangilla olla vähintään 16,5 neliometriä. Sellin oli siten selvästi alle säännöksessä edellytetyn minimipinta-alan. Sellin vaikutti muutenkin ahtaalta vinoine kattoineen sekä ylimääräisen kalustekaapin että sängyn kanssa. Sellin ilmavaihto oli myös huono ja ilma tunkkainen, vaikka ikkuna oli auki. Sellissä ei ollut tuuletinta, joka olisi saanut ilman kiertämään. Kuumana kesäpäivänä sellin on epäilemättä erittäin kuuma. Myönteisenä asiana kiinnitettiin huomiota siihen, että selleissä oli poikkeuksellisesti jääkaapit.

Vankilan tulee seurata yliasutettujen sellien olosuhteita erityisesti kesäaikaan ja siirtää vankeja tarvittaessa muihin selleihin, kun tilaa niissä vapautuu.

Vaikuttaisi perustellulta, että ainakin edellä mainittuihin selleihin hankittaisiin tuulettimet vankilan toimesta. Todettakoon, että vankilan epävirallisen hallussapitoluettelon mukaan vankien haltuun ei anneta tuulettimia, mutta tuulettimia näkyi kuitenkin olevan selleissä. Yleensä suljetuissa vankiloissa vankien haltuun annetaankin tuulettimet ja niitä myös myydään laitosten myymälöissä. Tiedossa ei ole syytä, miksi näin ei voitaisi toimia myös Köyliön vankilassa.

Tarkastuksen jälkeen vankilasta saadun tiedon mukaan haltuun annettavien tavaroiden listaa on muutettu ja tuulettimia annetaan haltuun vankien ostaessa niitä laitosten myymälästä. Vankilan mukaan vangeille on annettu myös vankilan puolesta tuulettimia erityisesti kuumiin selleihin.

### 2.2.2 Valvontahenkilöstöresurssit ja toimintojen peruuttaminen

Vankilassa on vartijan virkoja 25, joista vakinaisesti on täytettynä 19 ja kuusi määräaikaisena. Vankilaan on saatu rekrytoitua valvontahenkilökuntaa htv-määrän mukaisesti. Määräaikaisessa virkasuhteessa olevat ovat olleet jo pidempään laitoksessa töissä. Vankilassa on lisäksi kaksi rikosseuraamustyöntekijää ja myös työnjohtajia käytetään tarvittaessa valvonnan tehtävissä.

Vankilan kaikkien toimintojen avoimena pitäminen edellyttää sitä, että paikalla on vähintään seitsemän vartijaa tai rikosseuraamustyöntekijää. Vankien toimintoja työhalleilla on jouduttu perumaan lähes viikoittain kevään aikana, kun työnjohtajia on jouduttu ottamaan valvonnan tehtäviin, kun vankeja on viety muun muassa terveydenhuollon käynneille ja sairaaloihin hoidettavaksi. Tarkastuksella saadun tiedon mukaan vankilassa on jouduttu menemään varsinaisiin sulkutiloihin eli toimintojen laajempiin peruuttamisiin noin kerran kuukaudessa.

Vankilan johto toi tarkastuksella esille, että vankilan valvontaresurssit ovat liian vähäiset ja vartijoita on vähemmän kuin muissa vastaavissa suljetuissa vankiloissa. Taustalla kerrottiin olevan se, että vankilan muuttuessa suljetuksi vankilassa samalla ei lisätty riittävästi valvontahenkilökunnan määrää ja tämän jälkeen tilanne ei ole merkittävästi parantunut. Tarkastuksella tehdyt havainnot tukevat yksikönpäällikön näkemystä erityisesti valvontahenkilökunnan liian vähäisestä määrästä.

## 2.3 Vaatehuoltoon ja vaatteiden saamiseen liittyvät asiat

### 2.3.1 Omien vaatteiden peseminen

Vankeuslain 7 luvun 3 §:n mukaan vanki vastaa käytössään olevien omien vaatteiden huollosta ja vankilan on järjestettävä vangille tilaisuus hänen omien vaatteidensa pesuun taikka niiden pesettämiseen vankilassa tai vangin kustannuksella vankilan välityksellä vankilan ulkopuolella.

Rikosseuraamuslaitoksen oikeusyksikön tarkastuspöytäkirjassa (12.2.2025) tuotiin esille vankien kertoma siitä, että omien vaatteiden pesuvuoron odottaminen voi kestää yli kaksi viikkoa ja tämän johdosta puhtaita vaatteita ei riittänyt seuraavaan pesukertaan saakka. Vankilan kertoman mukaan sinne oli hankittu kolme uutta pesutornia, pyykinpesu tapahtuu kiertävässä järjestyksessä viikko kerrallaan ja vankien mahdollisuus pyykin pesuun toteutuu 4–5 päivän välein. Tarkastuspöytäkirjassa todettiin, että koska vankien tarkastuksella kertoma ja vankilan näkemys pyykinpesumahdollisuuden toteutumisesta erosivat toisistaan, piti oikeusyksikkö perusteltuna, että vankilassa tarkastellaan kyseistä käytäntöä sen varmistamiseksi, että vankeuslain 7 luvun 3 §:ssä turvattu vaatteiden huolto toteutuu asianmukaisesti.

Vankilan 8.4.2025 toimittaman toimenpideilmoituksen mukaan vankilassa oli selvitetty kahden sellin pyykinpesumahdollisuuksia kahden viikon ajan; toinen selleistä oli päässyt pesemään pyykkiä kaksi kertaa, toinen vain yhden kerran. Toimenpideilmoituksessa todettiin, että osaston vartijoiden aktiivisuutta vankien pyykinpesun mahdollistamiseen pitää lisätä ja jokaisen vuoron pitää kysyä selleittäin tarvetta pyykinpesulle. Ilmoituksen mukaan myöhemmin tehdään uusi seuranta ja arvioidaan, tarvitaanko pyykinpesukoneita lisää.

Tarkastuksella vangit esittivät edelleen väitteitä siitä, että he pääsevät pesemään vaatteita puolentoista tai kahden viikon välein. Ongelman kerrottiin koskevan Eteläosastolle ja Pohjoisosastolle sijoitettuja vankeja. Tarkastuksella päätettiin selvittää, miten asiassa vankilassa toimitaan ja mistä eroavaisuuksissa pesukertojen välillä on kyse.

Apulaisoikeusasiamiehen käsityksen mukaan vaikuttaisi perustellulta, että vangilla olisi mahdollisuus omien vaatteiden pesemiseen vähintään kerran viikossa, jotta vankeuslain mukainen oikeus omien vaatteiden käyttämiseen voisi myös käytännössä toteutua. Se vastaa myös sitä, kuinka usein vangeille annetaan mahdollisuus vankivaatteiden vaihtoon.

Vankien pyykinpesu tapahtuu asuinosaosastojen alapuolella kellarikerroksessa olevassa pyykkituvassa, jossa on kolmen pesutornia, joissa jokaisessa on pyykinpesukone ja kuivain. Vankien omatoiminen vaatehuolto ei vaadi juurikaan henkilökunnan työpanosta. Asuinosaostoilta vangit päästetään menemään portaita pyykkitupaan ja sieltä takaisin ilman henkilökunnan saattamista. Yhden koneellisen pyykkiä peseminen ja kuivaaminen kestää yhteensä noin 2,5 tuntia. Etelä- ja Pohjoisosastoilla on yhteensä 24 selliä ja yhden sellin vangit voivat pestä vaatteensa samalla kertaa. Sellien pesuvuoro kiertää numeroittain sellistä toiseen eteenpäin. Pyykkiä on mahdollista pestä viikon jokaisena päivänä. Tämä tarkoittaa sitä, että mikäli keskimäärin kolme selliä pääsee pesemään pyykkinsä päivittäin, johon kuluu aikaa yhteensä 7,5 tuntia, tällöin vangeilla on mahdollisuus päästä pesemään omia vaatteitaan noin kerran viikossa. Edellä todettu tarkoittaa sitä, että pesukoneet ovat tällä hetkellä vajaalla käytöllä. Vankilan pitäisi siten ilman erityisiä vaikeuksia pystyä järjestämään vangeille viikoittainen mahdollisuus omien vaatteiden pesemiseen.

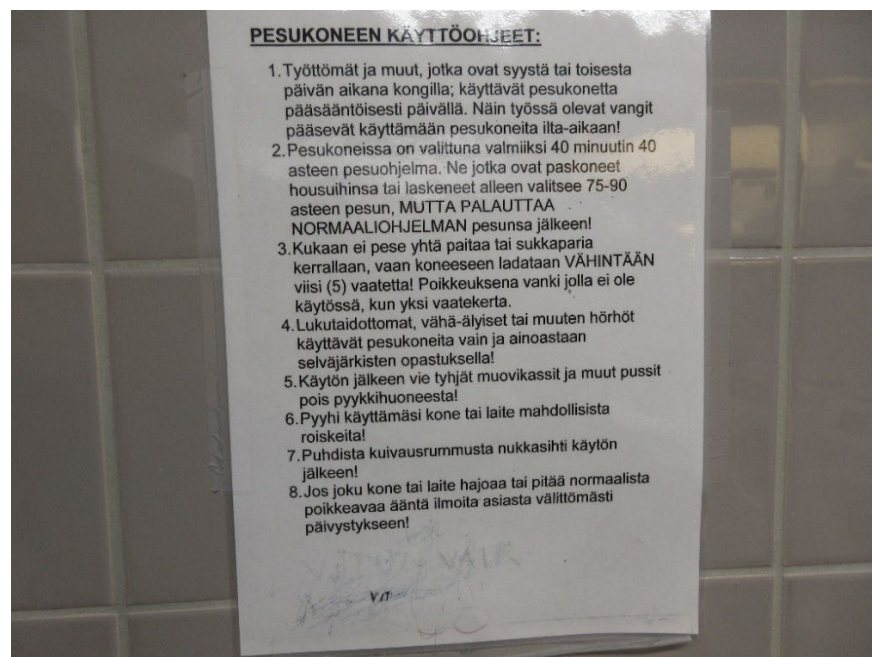


Osastovalvomon seinällä oli magneettitaulu osaston selleistä ja niihin sijoitetuista vangeista. Taulussa oli myös erillinen palikka, jonka vartijat siirsivät sen sellin kohdalle, jolla oli pesuvuoro. Toimintapa tuntuu sinällään toimivalta. Tarkastusajankohtana taulu ei tältä osin ollut kuitenkaan ajan tasalla, vaan se näytti olevan yhden vuoron jäljessä.

Tarkastuksella kuulluilla vangeilla ja henkilökunnan jäsenillä ei vaikuttanut olevan yhtenevää käsitystä siitä, miten toiminta pesuvuorojen osalta on järjestetty. Vankien kertoman mukaan vankien tulisi kertoa seuraavan sellin vangeille, että nyt olisi heidän pesuvuoronsa. Henkilökunnalta saadun tiedon mukaan taas osaston vartijat ilmoittavat vuorossa olevan sellin vangeille, kun on heidän pesuvuoronsa. Vankilan tulo-oppaassa taas todetaan, että vanki voi varata ajan pyykkituvan pesukoneelle osaston toimistosta. Pesuhuoneessa olevassa pesukoneen käyttöohjeessa todetaan taas, että asuinosa-astolla päiväaikaan olevat vangit käyttävät pesukonetta pääsääntöisesti päivällä, jotta työssä olevat vangit pääsevät käyttävät pesukoneita ilta-aikaan.

Edellä todetun perusteella vaikuttaa siltä, että vankilassa ei ole selvää ja yhdenmukaista toimintatapaa siinä, miten toimitaan vangin halutessa pestä omia vaatteitaan. Osaston vartijoiden avatessa osaston sellit ja päästäessä vangit myös osastolta pesutupaan ja takaisin olisi loogista, että vartijat myös hoitavat ilmoittamisen vapaana olevasta pesutuvasta seuraavana vuorossa olevan sellin vangeille. Vankeja voitaisiin myös selvyydeksi pyytää pesuvuoron päättymisen jälkeen ilmoittamaan osaston vartijalle, että pesutupa on vapaa. Oleellista asiassa on, että osaston vartijat systemaattisesti päivittäin selvittäisivät, mikä on pesutuvan käytön tilanne ja varmistaisivat, että ainakin kolmelle sellille annetaan päivittäin mahdollisuus pyykin pesemiseen.

Käyttöohje sisälsi myös epäasianmukaista kieltä. Ohjeessa todetaan seuraavaa: ”Lukutaidottomat, vähä-älyiset tai muuten hörhöt käyttävät pesukoneita vain ja ainoastaan selväjärkisten opastuksella!”



Tarkastuksen jälkeen vankilalta saadun tiedon sinne on hankittu kolme uutta pesutornia, eli pesutorneja on nyt seitsemän, joten tämän perusteella vankien mahdollisuudet pyykinpesuun ovat parantuneet huomattavasti. Vankilan mukaan vangeilla on tällä hetkellä mahdollisuus pestä omia pyykkejään vähintään kerran viikossa ja jopa useammin. Pesutuvan käyttöohjeet on poistettu ja ohjeet muutetaan asianmukaisiksi ja asiallisiksi. Vankilan tulo-opas tullaan päivittämään myös pyykinpesun osalta ajan tasalle.

### 2.3.2 Vankivaatteiden haltuun antaminen

Vankeuslain 7 luvun 2 §:n mukaan suljetussa vankilassa vangit saavat käyttää omia vaatteitaan. Mikäli vanki haluaa kuitenkin käyttää suljetussa vankilassa vankivaatteita, hänelle on annettava siihen mahdollisuus.

Päiväjärjestysten mukaan vankivaatteiden vaihto on kerran viikossa. Rikosseuraamuslaitos on antanut määräyksen vankien laitosvaatetuksesta (1/004/2026). Sen mukaan vangille annetaan suljetussa vankilassa käyttöön ohjeessa mainittuja laitosvaatetukseen sisältyviä asusteita vuodenajan ja tarpeen mukaan, mikäli vanki ei käytä omia vaatteitaan tai omien vaatteiden käyttö on rajoitettu vankeuslain 7 luvun 2 §:n perusteella. Määräyksen mukaan miesvangin käyttöön tarkoitettuja asusteita ovat muun muassa lyhyet alushousut, froteesukat ja lyhythihainen T-paita. Määräyksessä ei ole tarkemmin määritelty haltuun annettavien vankivaatteiden kappalemäärästä, vaan niitä on annettava tarpeen mukaan.

Tarkastuksella vangeilta ja myös henkilökunnalta saadun tiedon mukaan vangeille annettavien vankivaatteiden määrää on rajoitettu merkittävästi. Tarkastuksella kerrotun mukaan vanki on voinut saada kerran viikossa tapahtuvan pyykinvaihdon yhteydessä muun muassa puhtaita alushousuja ja T-paitoja vain neljä kappaletta kumpaakin.

Vankivaatteet pestään Puolustusvoimien pesulassa Säkylässä, josta ne lähetetään Kylmäkosken vankilaan edelleen muihin vankiloihin lähetettäväksi. Vankilan tilaavat Kylmäkosken vankilasta tarvitsemansa määrään vankivaatteita. Tarkastuksella saadun tiedon mukaan Kylmäkosken vankila ei pysty toimittamaan tarvittavia määriä pestyjä vankivaatteita, minkä takia vankilassa on jouduttu rajoittamaan vangeille annettavien alushousujen määrää. Vankilan vaatehuollosta vastaavalta työjohtajalta tarkastuksella saadun tiedon mukaan, kun hän oli viimeksi tilannut 160 oloasua (college-housut), niitä oli tullut 20 ja tilattuja sukkaa ei ollut tullut yhtään.

Apulaisoikeusasiamies katsoi, että normaalisuusperiaate ja vankien asianmukainen kohtelu huomioiden on perusteltua, että vangilla on voitava olla mahdollisuus vaihtaa päivittäin puhtas T-paita, alushousut ja sukat. Vangit harrastavat myös liikuntaa ja hikoilevat, joten vaatteita on oltava mahdollisuus vaihtaa liikunnan jälkeen. Apulaisoikeusasiamies katsoi, että vangille annettava mahdollisuus vankivaatteiden käyttämiseen ei siten vankilassa toteudu siten kuin vankeuslaissa on tarkoitettu ja edellytetty.

Tarkastuksella saadun tiedon mukaan edellä todettu on johtanut siihen, että vangit eivät enää palauta vankilan alusvaatteita vaatteiden vaihdon yhteydessä vaan pesevät ne itse omien vaatteiden kanssa, vaikka se on vankilassa kiellettyä ja pyykkituvan seinällä on myös asiaa koskeva ilmoitus.

Edellä mainitun Rikosseuraamuslaitoksen määräyksen mukaan vankila huolehtii laitospaiteiden antamisesta vangeille, vaatteiden vaihdon järjestämisestä ja siitä, että vaatteita ja vuode- ja liinavaatteita ei tarpeettomasti kerry selleihin, osastoille tai vankilan muihin tiloihin. Vankila vastaa myös siitä, että asusteita ja vuode- ja liinavaatteita ei käytetä asiattomasti.

Vankien määrä on noussut viime vuosina merkittävästi, mutta ei ilmeisesti kuitenkaan niin paljon, että sillä voitaisiin selittää näin suuria vajauksia haltuun annettavien vaatteiden määrässä. On myös mahdollista, että vankivaatteita on sinällään riittävästi, mutta niitä ei palauteta laitoksista pestäväksi koska pelätään, ettei niitä saada riittävästi takaisin ja yksittäisille vangeille syntyy tarve varmistaa vaatteiden riittävyys omalla kohdallaan. Kyse ei ole ilmeisestikään ainoastaan Köyliön vankilasta eikä asia ole yksittäisen vankilan ratkaistavissa. Yhtenä tilannetta parantava ratkaisuna voisi olla vankiloissa tehtävän tarkastustoiminnan säännönmukaisuus ja sen tehostaminen siten, että selleistä löytyvät ylimääräiset vankivaatteet, pyyhkeet ja liinavaatteet kerättäisiin pois keskitetysti pestäväksi ja uudelleen vangeille jaettavaksi.

Tarkastuksen jälkeen vankilalta saadun tiedon mukaan siellä on päädytty ratkaisuun, jossa vangeilla on lupa myös itse pestä vankivaatteita vankilan pesukoneilla.

Vankilatarkastusten ja kanteluiden käsittelyn yhteydessä on havaittu, että yhtenä tekijänä tiettyjen vaatekappaleiden puutteisiin saattaa vaikuttaa myös se, että laitoksissa tapahtuvaa vankivaatteiden vaihtoa ei valvota riittävästi. Tämä johtaa siihen, että kaikissa tilanteissa vaatteiden vaihdon yhteydessä ei varmistuta riittävästi siitä, että vanki samalla palauttaa saman määrän vaatteita kuin saa vaihdossa haltuunsa. Vankiloiden mukaan valvonnan puutteet tältä osin johtuvat siitä, että pyykin vaihdon valvontaan ei ole osoitettu henkilökuntaa. Vankivaatevarastossa ja narikassa työskentelevän vangin vastuuttaminen edellä esitetyn työtehtävän ohella valvomaan vaihtoa ilman henkilökunnan läsnäoloa asettaa ko. vangin kohtuuttomaan asemaan suhteessa muihin vankeihin.

Mikäli asiassa on taas kyse siitä, että vankivaatteiden määrä ei ole riittävä nykyiselle vankimäärälle tai että erilaisia kokoja vankivaatteista ei ole tarpeen mukaan riittävästi, tällöin Rikosseuraamuslaitoksen tulee huolehtia siitä, että niitä tilataan ja hankitaan tarvittava määrä lisää. Vankivaatteita valmistetaan ainakin Turun vankilassa.

Tarkastuksella ja kanteluissa on havaittu ongelmia myös vankivaatteiden kunnossa. Vankeuslain mukaan vankien omien vaatteiden haltuun antaminen edellyttää sitä, että vaate on hyvässä kunnossa. Tämän edellytyksen on katsottava koskevan myös vankivaatteita.

### 2.3.3 Vangeille annettavat jalkineet ja niiden haltuun saaminen

Kengät kuuluvat vangille haltuun annettavaan vaatetukseen. Tarkastuksella tarkastajien huomiota kiinnitti se, että tavanomaista useammalla vangilla vaikutti olevan vankilan kengät.

Vangin omat kengät voidaan tarkastaa ennen niiden haltuun antamista. Köyliön vankilaan oli vähän aikaa ennen tarkastusta hankittu läpivalaisulaite. Tämän lisäksi kengät tarkastetaan myös huumausaineiden etsintään koulutetulla koiralla ennen niiden vangille antamista. Tarkastuksella saatujen tietojen perusteella vaikutti siltä, että vankien omien kenkien tarkastamiseen ja niiden haltuun antamiseen kului varsin pitkä aika. Vangin oikeus omien vaatteiden käyttämiseen tarkoittaa myös mahdollisuutta omien kenkien käyttämiseen. Tämä tarkoittaa sitä, että myös kenkien tarkastaminen on järjestettävä sellaisessa ajassa, että sen ei voida katsoa estävän tämän oikeuden toteutumista.

Tarkastuksella kiinnitettiin huomiota myös vankien käyttöön annettaviin vankilan kenkiin. Rikosseuraamuslaitoksella on tarjolla vangeille neljä eri kenkätyyppiä; nauhallinen nahkakenkä, sisäjalkineet, sandaalit ja puolivartistet talvisaappaat.





Tarkastuksella saadun tiedon mukaan vangit eivät halua käyttää nauhallisia nahkakengiä eikä niitä ole muidenkaan vankiloiden tarkastuksilla nähty paljoa vankien käytössä. Kyseiset kengät vaikuttavat epämukavilta ja ”vanhanaikaisilta”. Sisäjalkine puolestaan vastaa tavallista aamutossua. Sandaalia taas voidaan käyttää ulkojalkineena ainoastaan kesällä. Tarkastuksella vankien jaloissa näkyi kyseisiä sisäjalkineita ja sandaaleita. Mikään kyseisistä vankilan kengistä ei ole sellainen, että se olisi käyttökelpoinen liikuntaa harrastettaessa, ja ne soveltuvat ilmeisen huonosti myös ulkoiluun muutoin kuin kesällä.

Edellä mainitun määräyksen mukaan vankila hankkii sisäpelikengät. On osittain epäselvää, mitä kyseisellä säännöksellä tarkoitetaan. Ilmeisesti sillä tarkoitetaan vankien yhteiseen käyttöön hankittavia sisällä liikuntasaleissa käytettäviä kenkiä, joita ei voi käyttää ulkoilupihoilla tapahtuvaan liikuntaan.

Rikosseuraamuslaitoksen jalkinevalikoimasta puuttuu siten normaali käyttöjalkine. Tarkastuksella laitoshuollosta vastaava työnjohtaja esitti, että vangeille annettaisiin vankilaan saapumisen yhteydessä vankilan puolesta omat lenkkitosut, jotka he voisivat viedä mukanaan vapauduttuaan.

Tarkastushavaintojen perusteella vaikuttaa siltä, että vankien kenkien kohdalla ongelmia on sekä vankien omien kenkien haltuun saamisessa että vankilan vangeille antaminen kenkien valikoimassa.

Tarkastuksen jälkeen saadun tiedon vankilassa on kiinnitetty huomiota siihen, että omien kenkien saaminen kestää liian kauan, ja vastaanottoon on annettu ohjeistus asiasta.

#### 2.3.4 Liinavaatteiden ja pyyhkeiden haltuun saaminen

Rikosseuraamuslaitoksen edellä mainitun määräyksen mukaan vangeille annetaan muun muassa kylpypyyhe sekä lakana, pussilakana ja tyynyliina, joiden vaihto on joka toinen viikko.

Rikosseuraamuslaitoksen tarkastuspöytäkirjassa vankila toi esille, että vankilalla ei ole mahdollisuutta vaikuttaa valtakunnallisen pyykkihuollon toimivuuteen. Valtakuntakunnallinen pyykkihuolto ei toimi kunnolla, laitokseen ei toimiteta riittävästi puhdasta pyykkiä, jotta vankien pyyheliinojen ja lakanoiden vaihto onnistuisi viikoittain.

Tarkastuksella nyt saadun tiedon mukaan puhtaiden liinavaatteiden saamisessa ei ole ongelmia ja vangit voivat vaihtaa ne joka toinen viikko, kuten edellä mainitussa määräyksessä on todettu.

Tarkastuksella saadun tiedon mukaan vankilalla on ongelmia kuitenkin puhtaiden pyyhkeiden antamisessa vangeille. Vankila ei voi lähettää kaikkia pyyhkeitä pestäväksi puolustusvoimien pesulaan vaan pesee osan itse, koska se ei saa Kylmäkosken vankilasta tilaamalla tarvitsemaansa määrää pyyhkeitä vankien käyttöön. Vaatehuollosta vastaavalta työnjohtajalta saadun tiedon mukaan, kun hän oli viimeksi tilannut 80 pyyhettä, niitä oli toimitettu 60.

Tarkastuksen jälkeen seuraavana päivänä suoritettulla Huittisten vankilan tarkastuksella (EOAK/2557/2025) ilmeni, että siellä tilanne oli vielä huonompi ja vankila ei sillä hetkellä lähettänyt pyyhkeitä lainkaan pestäväksi vaan pesi ne itse. Ratkaisuksi ongelmaan on esitetty sitä, että vangeille annettaisiin mahdollisuus omien pyyhkeiden käyttöön.

Tarkastuksen jälkeen Köyliön vankilalta saadun tiedon mukaan siellä on päädytty ratkaisuun, jossa vangeilla on lupa pestä vankilan pyyhkeitä myös itse vankilan pesukoneilla.

Todettakoon vielä, että Rikosseuraamuslaitoksen vankien laitosvaatetusta koskeva määräys on osittain vanhentunut ja sen päivittäminen olisi perusteltua. Määräyksen mukaan Hämeenlinnan vankilan tehtäviin kuuluvat erilaiset laitosvaatetuksen ja sen ohjeistamiseen liittyvät asiat, vaikka tällä hetkellä niitä hoidetaan ilmeisesti Kylmäkosken vankilasta.

## **2.4 Tapaamistilat ja niiden esteettömyys**

### **2.4.1 Tapaamistilat**

Tarkastuksella tutustuttiin vankilan tapaamistiloihin. Valvottujen tapaamisten ja lapsen tapaamisten tapaamistila on vanhassa puutalossa, joka on keskellä vankilaa ympäröivää verkkoaitaa. Molemmat tilat olivat asianmukaiset ja lapsen tapaamisen tilaa voidaan pitää jopa viihtyisänä ja kodikkaana.



Tarkastuksella huomioitiin, että tapaamistilan ulkopuolella oli nyt kyltti tapaamistilan kameravalvonnasta, minkä puuttumiseen oikeusyksikön tarkastuksella oli kiinnitetty huomiota.

Valvomaton tapaaminen järjestetään varsinaisen vankila-alueen ulkopuolella olevassa omakotitalossa, jonka ympärillä on verkkoaita. Tapaamisen kesto on 21 tuntia. Tilat olivat olosuhteiltaan poikkeuksellisen hyvät suljetun vankilan tapaamistilaksi. Tarkastuksella saadun tiedon mukaan tapaamistilan sijainti varsinaisen laitosalueen ulkopuolella ja tapaamisen kesto joudutaan osaltaan ottamaan huomioon tapaamista myönnettäessä. Apulaisoikeusasiamies ei pitänyt kuitenkaan ongelmattomana asiana sitä, että tapaamistila on sijainniltaan ja rakenteeltaan sellainen, että se itsessään voi rajoittaa valvomattoman tapaamisen saamista. Suljetuissa vankiloissa on oltava soveltuvat tilat valvomattomia tapaamisia varten. Vankilan tilojen sijoittelun tai rakenteellisten ratkaisujen ei lähtökohtaisesti tulisi asettaa vankeja valvomattomien tapaamisten myöntämisen suhteen eri asemaan sen mukaan, missä suljetussa vankilassa he ovat.

Tarkastuksen jälkeen saadun tiedon mukaan vankila on tehnyt Rikosseuraamuslaitoksen toimitila- ja turvatekniikkayksikköön esityksen valvomattomien tapaamistilojen rakentamisesta vankilan ulkokehän sisäpuolelle.



Tarkastuksella nostettiin vankilan taholta esille kysymys siitä, onko valvomattoman tapaamisen pitkä kesto ongelmallinen vankien yhdenvertaisen kohtelun näkökulmasta. Yleensä suljetuissa vankiloissa valvomattomien tapaamisten kesto on paljon lyhyempi ja kestää vain muutamia tunteja. Suljettujen vankiloiden mahdollisuuksissa valvomattomien tapaamisten järjestämiseen ja tapaamisten kestossa on eroavaisuuksia, mutta yleisenä tavoitteena on pidetty, että vanki voisi saada valvomattoman tapaamisen kerran kuukaudessa.

Yhdenvertaisuuslain 11 §:n 1 momentin mukaan erilainen kohtelu ei ole syrjintää, jos kohtelu perustuu lakiin ja sillä muutoin on hyväksyttävä tavoite ja keinot tavoitteen saavuttamiseksi ovat oikeasuuntaisia. Rikosseuraamuslaitoksen eri vankiloiden käytössä olevat tapaamistilat poikkeavat toisistaan paljon sekä rakenteiltaan että olosuhteiltaan. Tapaamistila on useissa suljetuissa vankiloissa laitoksen sisällä ja käsittää yhden tai kaksi huonetta keittonurkkauksella. Tällaisissa puitteissa valvomattoman tapaamisen järjestäminen lähes vuorokauden mittaisena, esim. lapsiperheen kyseessä ollen, saattaisi toimia tarkoitustaan vastaan. Tämän takia käytännöt esimerkiksi myönnettävien tapaamisten pituudessa voivat vaihdella vankiloittain.

Apulaisoikeusasiamies pitää hyvänä ja kannatettavana sitä, että vankiloissa käytetään niiden käytettävissä olevia valvomattomia tapaamistiloja mahdollisimman paljon ja tehokkaasti ja että vangeille annetaan siten mahdollisimman hyvä mahdollisuus ylläpitää suhteitaan läheisiinsä. Vankien yhdenvertaista kohtelua ei tule käyttää perusteena heidän olosuhteidensa tarkoitukselliselle huonontamiselle. Apulaisoikeusasiamies ei katsonut, että vankien yhdenvertainen kohtelu edellyttäisi tai puoltaisi sitä, että Köyliön vankilan täytyisi sen takia lyhentää siellä myönnettävien valvomattomien tapaamisten pituutta muita suljettuja vankiloita vastaavaksi.

## 2.4.2 Tapaamistilojen esteettömyys

Eduskunnan oikeusasiamies on osa YK:n vammaisyleissopimuksen (CRPD) 33 artiklan 2 kohdan mukaista rakennetta, jonka tehtävänä on edistää, suojella ja seurata vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumista. Tämän vuoksi erityistehtävää hoitaessaan oikeusasiamies kiinnittää tarkastuksilla erityistä huomiota muun muassa toimitilojen esteettömyyteen sekä vammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeuden toteutumiseen ja yhdenvertaisiin osallistumisen mahdollisuuksiin.

YK:n vammaissopimuksen 9 artiklassa on esteettömyyttä ja saavutettavuutta koskevia määräyksiä.

Artiklan 1 kohdan mukaan, jotta vammaiset henkilöt voisivat elää itsenäisesti ja osallistua täysimääräisesti kaikilla elämänalueilla, sopimusosapuolet toteuttavat asianmukaiset toimet varmistaakseen vammaisille henkilöille muiden kanssa yhdenvertaisen pääsyn fyysiseen ympäristöön, kuljetukseen, tiedottamiseen ja viestintään, muun muassa tieto- ja viestintäteknologiaan ja -järjestelmiin, sekä muihin yleisölle avoimiin tai tarjottaviin palveluihin sekä kaupunki- että maaseutualueilla. Näitä toimia, joihin sisältyy saavutettavuuden esteiden tunnistaminen ja poistaminen, sovelletaan a-kohdan mukaan rakennuksiin, teihin, kuljetukseen sekä muihin sisä- ja ulkotiloihin, koulut, asunnot, terveydenhuoltoyksiköt ja työpaikat mukaan lukien.

Perustuslain 6 §:n 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Yhdenvertaisuuslain 5 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on arvioitava, miten sen toiminta vaikuttaa eri väestöryhmiin ja miten yhdenvertaisuus muutoin toteutuu sen toiminnassa, ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava viranomaisen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia.

Yhdenvertaisuuslain 15 §:n mukaan viranomaisen on tehtävä asianmukaiset ja kulloisessakin tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset, jotta vammaisen henkilö voi yhdenvertaisesti muiden kanssa asioida viranomaisissa. (1.6.2023 alkaen: --- jotta vammaisen henkilö voi yhdenvertaisesti muiden kanssa käyttää viranomaisen palveluita)

Edellä todettu tarkoittaa sitä, että kohtuullisten mukautusten arvioiminen ja tekeminen on viranomaisen lakiin perustuva velvollisuus. Mikäli tilojen esteettömyydessä on puutteita, tulee niissä korostetummin varautua kohtuullisten mukautusten järjestämiseen, mikäli niissä säilytetään vammaisia ja liikkumisesteisiä asiakkaita.

Vankeuslain 13 luvun 1 §:n mukaan vangilla on oikeus tavata vieraita tapaamista varten varattuina aikoina niin usein, kuin se vankilan järjestystä ja toimintaa häiritsemättä on mahdollista. Luvun 2 §:n mukaan vankilassa on oltava soveltuvat tilat valvottuja ja asiamiehen tapaamista varten. Suljetuissa vankiloissa on lisäksi oltava soveltuvat tilat valvomattomia ja 5 §:ssä tarkoitettuja lapsen tapaamista varten.

Tarkastuksella tehtyjen havaintojen mukaan vankilassa ei ole huomioitu tapaamistilojen esteettömyyttä. Valvotut tapaamiset ja lapsen tapaamiset järjestetään rakennuksessa, jonka sisäänkäynnissä on korkeat portaat. Rakennukseen ei ole kiinteitä tai siirrettäviä liuskoja tai hissijärjestelmää. Rakennuksen tapaamistilassa mahtuisi ilmeisesti liikkumaan kohtuullisen hyvin manuaalipyörätuolin kanssa. Tarkastuksella kiinnitettiin huomiota siihen, että rakennuksessa ei ole myöskään varsinaista liikkumisesteiselle henkilölle tarkoitettua wc-tilaa. Edellä todetut huomiot koskevat myös valvomattomia tapaamistilaa.



Vankilan verkkosivuilla myös kerrotaan, että vankila ei ole esteetön ja että valvottuun tapaamiseen saapuminen saattaa edellyttää erityisjärjestelyjä. Lisäksi verkkosivuilla todetaan, että valvomattomia tapaamisia ei ole mahdollista toteuttaa esteettömästi ja että asiasta voi kysyä lisätietoja henkilökunnalta.

Tarkastuksella keskusteltiin vankilan johdon kanssa mahdollisuudesta tapaamistiloihin tehtävien kohtuullisten mukautusten sijaan järjestää esteettömiä tapaamisia tarvittaessa muualla kuin varsinaisissa tapaamistiloissa, esimerkiksi hallintorakennuksessa. Tällöin tukee huolehtia siitä, että toimintatapa on selvä ja vankilan henkilökunnan ja tapaajien tiedossa. Tämä koskee myös pyörätuolitunnuksella merkittyä pysäköintipaikkaa, jota vankilassa ei tällä hetkellä ole.

Tarkastuksen jälkeen saadun tiedon mukaan vankila on tehnyt Rikosseuraamuslaitoksen toimitila- ja turvatekniikkayksikköön esityksen valvottujen tapaamisten esteettömyydestä. Saadun tiedon mukaan vankilan sisällä on myös järjestetty esteetön tapaamistila ja vankilan verkkosivut päivitetään tämän osalta.

## 2.5 Tulo- ja matkaselliosaston sekä eristysosaston olosuhteet

### 2.5.1 Tulo- ja matkaselliosaston olosuhteet ja omien vaatteiden käyttämiseen

Tulo- ja matkaselliosastolle sijoitetuista seitsemästä vangista osa oli ollut sinne sijoitettuna varsin kauan, 7, 10, 14 ja 27 päivää. Yksi vangeista kertoi olleensa osastolla käytännössä melkein yhtäjaksoisesti jo 1,5 kuukautta. Tulo-osastoa ei ole tarkoitettu muuhun kuin hyvin lyhytaikaiseen asuttamiseen. Ruokailu tapahtuu sellissä, eikä vangeilla ole muuta toimintaa kuin tunnin ulkoilu päivässä erittäin pienessä ulkoilutilassa (tästä lähemmin kohdassa 2.5.3).

Tulo- ja matkaselliosaston vangit olivat vankivaatteissa. Tarkastuksella saadun tiedon mukaan vangit eivät saa haltuun omia vaatteita ja asiaa on perusteltu muun muassa sillä, että vangeilla ei ole siellä mahdollisuutta omien vaatteiden pesemiseen.

Vankeuslain mukaan vangille tulee antaa mahdollisuus omien vaatteiden käyttämiseen, mikäli hän haluaa käyttää niitä. Vangin siviilistä vankilaan tuomat vaatteet voidaan tarkastaa ennen niiden vangille antamista, mutta tarkastamiseen kuluvan ajan on oltava kohtuullinen. Tarkastusaika ei voi olla niin pitkä, että sillä käytännössä estetään vangilta vankeuslaissa annettu mahdollisuus omien vaatteiden käyttämiseen. Tarkastuksella ilmeni, että tulo-osastolla oli vankivaatteissa vanki, joka oli ollut siellä yli 1,5 kuukautta. Vanki kertoi, ettei hänelle ollut annettu mahdollisuutta omien vaatteiden haltuun saamiseen.

Ongelmallinen tilanne ilmeni Köyliön vankilassa myös niillä vangeilla, jotka oli siirretty avolaitoksesta ilman avolaitoksessa ollutta omaisuuttaan odottamaan asiakasarviointiyksikön päätöstä siitä, perutaanko avolaitoksen sijoittaminen. Näissä tilanteissa vangin omaisuutta ei ilmeisesti yleensä lähetä suljettuun vankilaan ennen asiakasarviointiyksikön päätöstä, tai jos lähetetään, niitä ei anneta siellä haltuun. Tilanne muodostuu ongelmalliseksi erityisesti silloin, jos asiakasarviointiyksiköltä kestää pitkään kyseisen päätöksen tekeminen. Tarkastuksella tavattujen vankien kertoman mukaan päätöksenteko voi kestää useita viikkoja, jonka aikana vangilla ei ole mahdollisuutta omien vaatteiden käyttämiseen.

Vankeuslain mukaan vangilla on oikeus omien vaatteiden käyttämiseen ja vangeille on järjestettävä mahdollisuus niiden pesemiseen. Vangin sijoittaminen tulo-osastolle ei ole peruste evätä mahdollisuus omien vaatteiden käyttämiseen.

Tarkastuksella saadun tiedon mukaan tulotarkastuksen yhteydessä tapahtuva riisuttaminen tapahtuu eristysosaston käytävällä olevassa suihkutilan syvennyksessä, johon ei kohdistu kameravalvontaa, ja vangeille kerrotaan mahdollisuudesta kaksivaiheiseen riisuttamiseen.

Tarkastuksen jälkeen vankilasta saadun tiedon mukaan vangeille annetaan osastolla mahdollisuus käyttää omia vaatteita kohtuullisessa ajassa suoritettavan tarkastuksen jälkeen ja mahdollistetaan viikoittainen omien vaatteiden pesumahdollisuus. Osastolle tullaan hankkimaan oma pesutorni. Avolaitoksesta järjestysrikkomuksen selvittämisen ajaksi siirrettyjen vankien omaisuus siirretään jatkossa kokonaisuudessaan vangin mukana.

### 2.5.2 Eristysosaston olosuhteet

Eristysosaston tilat vaikuttivat asianmukaisilta ja siisteiltä. Eristysosastolle tutustumisen yhteydessä tarkastettiin erityisesti se, oliko vankila tehnyt sellaiset muutokset, jotka se kertoi tekevänsä Rikosseuraamuslaitoksen oikeusyksikön tarkastuksen jälkeen.

Tarkastuksella huomioitiin, että eristysselleihin oli hankittu kellot, jotta vanki voi seurata ajankulua. Hälytyspainikkeisiin oli nyt merkitty sen käyttötarkoitus, eli kutsupainike. Lamppuihin oli hankittu polttimot, jotka mahdollistavat valojen himmentämisen yöksi. Eristysosastolta löytyi myös turvavaatteita itsetuhoisia vankeja varten.

Tarkastuksella varmistettiin, että tarkkailusellin valvomoon näkyvä valvontakameran kuva oli peitetty wc-istuimen kohdalta. Eristysosastolla oli myös liinavaatteita, ja tarkastuksella saadun tiedon mukaan vangit saavat niitä myös eristysselleihin.

### 2.5.3 Ulkoiluolosuhteet

Tulo- ja matkaselliosastolla sekä eristysosastoilla on oma yhteinen vankilan alueella oleva omalla verkkoaidalla ympäröity pieni ulkoilutila, jonka koko on alle 38 neliometriä. Tilassa on kalusteena kaksi tuolia ja tuhkakuppi. Tarkastuksella saadun tiedon mukaan eristysosastolle sijoitettujen vankien lisäksi tilassa ulkoilevat myös tulo- ja matkaselliosaston vangit. Tarkastuksella saadun tiedon mukaan tulo-osaston vangit ulkoilevat siellä selleittäin, eli samaan aikaan tilassa voi siten ulkoilla kolmekin vankia. Tarkastuksella valvomon valvontakameran kuvasta tehdyn havainnon mukaan ulkoilutilassa ulkoili samaan aikaan kaksi vankia. Ulkoilutilan käytöstä saatiin siten tarkastuksella erilaista tietoa kuin mitä Rikosseuraamuslaitoksen oikeusyksikön tarkastuksella vankilasta oli kerrottu. Rikosseuraamuslaitoksen tarkastuspöytäkirjan mukaan ulkoilutilassa ulkoilisivat ainoastaan eristyssellissä turvaamistoimenpiteiden kohteena olevat vangit.

Rikosseuraamuslaitoksen vankilasuunnitteluohjeiden mukaan erillään ulkoilevien vankien ulkoilutilan koon pitää olla vähintään 70 neliometriä ja osastokohtaisen ulkoilun alueen ohjeellinen tilantarve on 30 neliometriä/henkilö. Kyseinen ulkoilutila on erittäin pieni eikä siinä ole mahdollisuutta harrastaa oikeastaan minkäänlaista liikuntaa, ja tilaa voidaan pitää lähinnä tupakointipaikkana. Ulkoilutila ei siten kokonsa puolesta sovellu edes yhden vangin ulkoiluun.



Ulkoilutilassa ei ole sadekatosta. Rikosseuraamuslaitoksen tarkastuspöytäkirjan mukaan vankilalta saadun tiedon mukaan pienellä ulkoilupihalla ulkoileville vangeille oli kuitenkin tarjolla sadetakkeja. Tarkastuksella ei löydetty tällaisia sadetakkeja. Ulkoileville vangeille oli ulkoilutilaan johtavassa naulakossa tarjolla yksi työtakki, joka ilmeisesti pitää sadetta jonkin verran, ja kaksi kangastakkia.



Edellä todetun perusteella ulkoilutilaa ei voida pitää millään tavalla asianmukaisena. Ulkoilualue ei sovellu edes yhden vangin ulkoiluun eikä missään tapauksessa kolmen vangin ulkoiluun. Vangeilla ei ole myöskään asianmukaista mahdollisuutta ulkoilla sateella.

Tarkastuksen jälkeen vankilasta saadun tiedon mukaan asianmukaisesta ulkoilutilasta on tehty esitys Rikosseuraamuslaitoksen toimitila- ja turvatekniikkayksikköön. Saadun tiedon mukaan sadetakkien saatavuus ulkoiluun on varmistettu ja vastaanotto ohjeistettu tarjoamaan niitä sadesäällä vangeille.

## 2.6 Tarkastuksen yhteydessä järjestettävästä vankivastaanotosta vangeille ilmoittaminen ja keskusteluun ilmoittautuminen

Vankilan yksikönpäällikölle lähetettiin 30.4.2025 sähköpostitse viesti, jossa todettiin, että ensimmäisenä tarkastuspäivänä järjestetään vankivastaanotto ja vankilaan lähetetään valmiiksi maksettuja EOA:n kirjekuoria ”ilmoittautuminen keskusteluun”, joilla vangit voivat ilmoittaa halukkuudestaan keskustella. Kirjekuoret pyydettiin jakamaan laitoksessa siten, että vangeilla on mahdollisuus saada niitä osaston henkilökunnalta. Suljetut kirjakuoret tuli lähettää oikeusasiamiehen kansliaan siten, että ne olisivat perillä viimeistään 19.5.2025. Vankilaan lähetettiin erikseen vangeille osoitettu ilmoitus tarkastuksesta ja vankilaa pyydettiin ottamaan ilmoituksista riittävän määrän kopioita kaikkiin vankien käytössä oleviin tiloihin. Ilmoituksia ei tullut myöskään poistaa ennen tarkastuksen päättymistä.

Edellä mainitussa ilmoituksessa todettiin seuraavaa: ”Jos haluat tulla kertomaan Köyliön vankilaan liittyvistä aiheista, tulee siitä jättää vankilalle kirjallinen ilmoitus viimeistään torstaina 15.5.2025. Ilmoituksen voi jättää suljetussa, eduskunnan oikeusasiamiehelle osoitetussa kuoressa, jonka päälle on merkitty ”Eduskunnan oikeusasiamies, ilmoittautuminen keskusteluun”. Oikeusasiamiehen kanslia on toimittanut vankilaan kirjekuoria annettavaksi vangeille tätä varten ja vankila toimittaa jättämäsi kuoren avaamattomana edelleen oikeusasiamiehen kansliaan.”

Ennen tarkastusta 22.5.2025 oikeusasiamiehen kansliaan saapui 26 Pohjoisosastolle sijoitetun vangin allekirjoittama kantelu, jonka mukaan vankilan henkilökunta ei ole tiedottanut selvästi eduskunnan oikeusasiamiehen tarkastuksesta ennen kuin päivää myöhässä, ettei kukaan pääsisi tai pyrkisi puhumaan tarkastajien kanssa. Tarkastuksella vankivastaanotolle tullut vanki taas kertoi, että henkilökunta ei ollut antanut hänelle edellä mainittua kirjekuorta keskusteluun ilmoittautumiseksi, kun hän oli pyytänyt sitä 12., 13. ja 14.5.2025. Vangin mukaan hänelle oli kerrottu kirjekuorten olevan loppu.

Tarkastuksella huomioitiin, että asuinosa-asteojen ilmoitustauluilla oli ilmoitus eduskunnan oikeusasiamiehen tarkastuksesta ja mahdollisuudesta keskustella tarkastajien kanssa.

Vankilan yksikönpäällikön mukaan asiasta oli tiedotettu ilmoitustauluilla selkeästi heti ilmoitusten saavuttua vankilan tietoon. Ilmoitukset olivat olleet nähtävillä ja suljettavat kirjekuoret saatavilla tarkastuksen ajankohtaan asti. Henkilökunta oli tarkastanut, että ilmoitukset olivat paikoillaan ja nähtävillä. Muun muassa apulaisjohtaja on kolme kertaa käynyt tarkastamassa, että tiedotteet ovat asianmukaisesti nähtävillä kyseisenä aikana. Yksikönpäällikön mukaan asiasta oli tiedotettu johtotiimissä ja esimiehiä kehoitettu valvomaan tilannetta.

Tarkastuksella oli vankivastaanotolle ilmoittautunut ennakkoon melko vähän vankeja, ainoastaan kolme, ja käyttämättömiä kirjekuoria palautui suuri määrä. Todettakoon, että Rikosseuraamuslaitoksen oikeusyksikön vankivastaanotolle marraskuussa 2024 osallistui 23 ennakkoon ilmoittautunutta vankia.

Apulaisoikeusasiamies suhtautuu erittäin vakavasti väitteisiin, joiden mukaan vankien mahdollisuuksia kannella tai olla muuten yhteydessä oikeusasiamieheen yritetään rajoittaa. Tämän johdosta vankilalta pyydetään yksityiskohtainen selvitys siitä, miten vankilan eri osastoilla on toimittu tarkastuksesta ilmoittamisessa ja vangin pyytäessä oikeusasiamiehen kanslian lähettämää kirjekuorta keskusteluun ilmoittautumiseksi.

## 2.7 Vankeuden täytäntöönpanon turvallisuus

Köyliön vankilan edellisen tarkastuksen 2017 ([EOAK/3733/2017](#)) tarkastuspöytäkirjassa kiinnitettiin huomiota siihen, että vankien päihteiden käytön estäminen oli vankilassa vaikeaa. Erityisesti esille tulivat vankilan suljetuksi laitokseksi vähäiset henkilöstöresurssit, avolaitosmainen rakenne ja se, että vankilaan sijoitetaan suoraan siviilistä paljon lyhytaikaisia ja päihdeongelmaisia vankeja, mikä osaltaan lisää levottomuutta. Apulaisoikeusasiamies Pajuoja piti tuolloin havaintoja huolestuttavina sekä vankien että henkilökunnan turvallisuuden kannalta ja katsoi, että asiassa olisi syytä tarkastella osastointiin ja henkilökunnan määrään liittyviä kysymyksiä sekä perusteita, joilla vankeja sijoitetaan vankilaan.

Tarkastuksella vankilan yksikönpäällikkö totesi, että vankien ahdas asuminen lisää levottomuutta, millä on selkeä vaikutus niin vankien kuin henkilökunnankin turvallisuuteen. Kokonaisuutena arvioituna vankien välisten uhkatilanteiden ja väkivallan riski on kohonnut. Edelleen vankilaan ohjautuu yhä enemmän fyysisesti ja psyykkisesti heikkokuntoisia vankeja, mikä vaikuttaa kokonaisturvallisuuteen. Vankilan osastoinnilla on kuitenkin pystytty selkeästi vaikuttamaan vankien välisten konfliktien ennalta ehkäisemiseen. Myös synteettisten huumausaineiden kulkeutuminen vankilaan vaikuttaa merkittävästi vankilaturvallisuuteen. Esimerkiksi julkisuudessaakin paljon esillä ollut alfa-pvp, eli nk. peukkuhuume aiheuttaa kasvavassa määrin ongelmia. Järjestäytyneiden rikollisryhmien vaikutukset heijastuvat myös Köyliön vankilaan, mikä muun muassa huumausainekaupan ja velkasuhteiden myötä vaikeuttaa tilanteiden hallintaa valvontahenkilökunnan määrän ollessa selkeästi alimitoitettu ja vankilan ollessa yliasutettuna lähes koko ajan. Yksikönpäällikön mukaan vangeille järjestettävien toimintojen ja sellin ulkopuolisen ajan merkitys korostuu. Tällä on selkeä merkitys vankilaturvallisuuden kannalta.

Tarkastuksella keskusteltiin tulo- ja matkaselliosastolle sijoitetun vangin kanssa. Vanki oli ilmeisesti käyttänyt juuri edellä mainittua huumausainetta ja aiheuttanut tuhoja eristyssellissä ollessaan. Vanki vaikutti edelleen olevan varsin sekavassa kunnossa.

Valvontahenkilökunnan määrässä on tapahtunut jonkin verran lisäystä viime tarkastuksesta. Vartijoiden määrä oli noussut kolmella ja rikosseuraamusesimiesten yhdellä. Vankilassa on myös kaksi rikosseuraamustyöntekijää. Vankila oli edellisen tarkastuksen aikaan 76-paikkainen, eli siellä oli silloin virallisesti kolme vankipaikkaa nykyistä enemmän.

Tarkastajien arvion mukaan vankilan tilanne oli nyt rauhallisempi kuin edellisellä tarkastuksella. Merkittävimpänä syynä oli ilmeisesti se, että vankila oli nyt osastoitu. Myös edellisellä kerralla vankila oli ollut täynnä, mutta tällöin ei ollut kuitenkaan yliasutusongelmaa. Henkilökunnan määrä vaikuttaa edelleen varsin vähäiseltä erityisesti nykyisessä yliasutustilanteessa.

## 2.8 Työ- ja vapaa-ajan toiminnot

Vangit voivat osallistua työtoimintaan muun muassa vankilan keittiöllä, kiinteistön siivous- ja kunnossapitotöissä sekä valtakunnallisessa vankien kenkähuollossa. Puolustusvoimien varusteiden huollossa tehtäviin kuuluu muun muassa kypärien ja teltojen korjaamista. Vangit voivat osallistua lähiopetuksena Länsi-Suomen opiston digiperusopetukseen ja ohjattuun arjen taitojen opetteluun muun muassa Marttojen ohjaamilla kursseilla ja tiedonhaunkursseilla. Vankilassa voi suorittaa myös peruskoulun ja lukion opintoja. Syksyllä alkaa ammatillisten koulutusten yhteisten opintojen suoritusmahdollisuus.

Päihdekuntoutus käsittää kuntouttavan toiminnan, jota toteutetaan yksilötyönä sekä erilaisina ryhmäkuntoutusohjelmina, muun muassa Antiriippuvuudet-ohjelma, ja merkittävässä roolissa on retkahdusten käsittely. Risen strategian mukaisesti rangaistuksen aikaisia ulkopuolisia sijoituksia eri päihdekuntoutuslaitoksiin pyritään lisäämään ja valvottujen koevapauksien määrää lisätään.

Tarkastuksella kierrettiin läpi vankilan toiminta- ja vapaa-ajantilat. Tilat olivat siistit ja niiden ikään nähden hyvässä kunnossa. Vapaa-ajan tiloissa oli muun muassa musiikin harrastamiseen tarkoitettu oma tilansa. Monista kitaroista ainoastaan sähköbasso oli tarkastuksen aikaan soittokunnossa.

Vanhaan työhalliin oli tehty kuntosali ja liikuntahalli, jossa on mahdollisuus erilaisiin pallopeleihin. Kirjaston tilat ja kirjavalikoima olivat myös asianmukaiset. Ulkoilupiha oli erittäin iso ja siellä oli hyvät mahdollisuudet liikunnan harrastamiseen. Pihalla on muun muassa jalkapallo- ja lentopallokenttä sekä grillikatos.

## 2.9 Muut huomiot

### 2.9.1 Vankien terveydenhuoltoon liittyvät huomiot

Vankien lomakkeita sisältävässä lokerikossa oli erikseen asiointilomake poliklinikalle ilmoittautumista varten. Lokerikossa oli myös paikka kirjekuorille, johon poliklinikalle osoitettu asiointilomake voitaisiin laittaa, jolloin muu kuin vankilan poliklinikan henkilökunta ei voisi sitä lukea. Tarkastuksella lokerikossa ei ollut kuitenkaan yhtään kirjekuorta.

Vankiloiden asuinosaistoilla on yleensä erikseen lukittu postilaatikko Vankiterveydenhuollon yksikölle osoitetuille asiointilomakkeille ja jonka sen henkilökunta käy tyhjentämässä. Tällöin ei ole myöskään tarvetta asiointilomakkeen laittamiseen suljettuun kirjekuoreen.

Tarkastuksella tehtyjen havaintojen perusteella vankien lääkedosetteja säilytettiin lukitussa kaapissa ainakin Eteläosastolla ja Pohjoisosastolla.

Tarkastuksen jälkeen saadun tiedon mukaan poliklinikalle tulevalle vankipostille on tilattu oma lukittava postilaatikko, joka otetaan käyttöön ja asennetaan ala-aulaan. Sairaanhoidajat huolehtivat postilaatikon tyhjennyksestä.

### 2.9.2 Ruokailuun liittyvät huomiot

Eteläosaston ja Pohjoisosaston vangit syövät ruokalassa. Avo-osasto sekä tulo- ja matkaselliosasto ruokailevat sen sijaan osastoillaan. Tarkastuksella saadun tiedon mukaan ruoka parantui sen jälkeen, kun sitä ei enää tuoda läheisestä varuskunnasta vaan Leijona Cateringin henkilökunta tekee sen vankilassa. Tarkastuksella ei tullut esiin ruokaa liittyvää arvostelua vankien taholta. Vangit ja henkilökunta syövät samaa ruokaa. Tarkastuksella tarkastajat söivät lounaan kahtena päivänä eikä ruuassa havaittu moitittavaa.

Vankien ruokalan tiloissa kiinnitettiin huomiota kahteen tyhjään ja käytöstä poistettuun kanttiiniautomaattiin. Laitteisiin oli kiinnitetty Leijona Cateringin ilmoitus, jossa todettiin seuraavaa: ”Suljettujen vankiloiden tasa-arvoisuuden takia yhteisellä päätöksellä Risen kanssa otamme kanttiiniautomaatit pois käytöstä 10.3.2025 alkaen.” Tarkastajille jäi epäselväksi syy siihen, miksi vankiloiden tasa-arvon perusteella on päädytty sellaiseen ratkaisuun, että hankitut ja ilmeisesti kunnossa olevat laitteet on poistettu vankien käytöstä ja laitteet seisovat käyttämättöminä ruokalassa. Se aiheutuuko laitteista kustannuksia, esim. leasingmaksujen muodossa, ei ole tiedossa.

Tarkastuksen jälkeen vankilalta saadun tiedon mukaan kanttiiniautomaatit on poistettu käytöstä Rikosseuraamuslaitoksen ja Leijona Cateringin yhteisellä päätöksellä. Valtakunnallisesti muissa suljetuissa laitoksissa automaatteja ei ole käytössä, joten käyttö lopetettiin myös Köyliön vankilassa.



### 2.9.3 Puheluiden yksityisyys

Rikosseuraamuslaitoksen tarkastuspöytäkirjassa oli kiinnitetty huomiota siihen, että Eteläosaston ja Pohjoisosaston päädyissä olevat puhelinpisteet oli järjestetty siten, että kaksi puhelinta oli sijoitettu rinnakkain, eikä järjestely mahdollistanut puheluiden luottamuksellisuutta. Tarkastuksella kiinnitettiin nyt huomiota siihen, että toinen päätyjen puhelinpisteistä oli siirretty käytävällä olevaan varastoon, jonka oven saa suljettua käytävälle. Vankilassa oli siten löydetty ratkaisu puheluiden yksityisyyden suojan parantamiseen.

### 2.9.4 Erityisryhmien tilanne

Ulkomaalaisia vankeja on vankilassa varsin vähän. Vankilukuilmoituksen 16.5.2025 mukaan heitä oli viisi. Ulkomaalaiset vangit osallistuvat normaalisti vankilan toimintoihin ja heitä on asutettuna vankilan kaikille osastoille. Vankilan mukaan ulkomaalaisten vankien kanssa työskentely on ajoittain haastavaa, mutta tulkkipalvelujen lisääntynyt käyttö on helpottanut tilannetta. Tarkastuksella osastoja kierrettäessä keskusteltiin kolmen ulkomaalaisen vangin kanssa. Keskusteluissa ei esitetty arvostelua vankilan toimintaa kohtaan.

Romanivankien määrä oli kymmenen 16.5.2025. Myös he osallistuvat normaalisti vankilan toimintoihin ja heitä on asutettuna vankilan kaikille osastoille. Romanivankien asuttaminen ja laitossiirrot työllistävät tällä hetkellä jonkin verran viimeaikaisten suomalaisien romaniyhteisöjen tapahtumien vuoksi. Romanivangeille on järjestetty Romano Mission järjestämää ryhmätoimintaa. Tarkastuksella osastoja kierrettäessä keskusteltiin myös useamman romaanivankien kanssa. Myöskään näissä keskusteluissa ei esitetty arvostelua vankilan toimintaa tai henkilökuntaa kohtaan.

### 3 TOIMENPITEET

Apulaisoikeusasiamies saattaa Köyliön vankilan, Lounais-Suomen rikosseuraamuskeskuksen sekä Rikosseuraamuslaitoksen asiakasarviointiyksikön ja oikeusyksikön tietoon ja huomioitavaksi edellä mainitut tarkastushavainnot ja kannanotot sekä pyytää niitä ilmoittamaan 1.2.2026 mennessä, mihin toimenpiteisiin seuraavat havainnot ovat niiden osalta antaneet aihetta siltä osin, kuin asiaan ei ole vielä toimitettu selvitystä:

- kohdassa 2.2.1 todettu vankilan yliasutuksesta
- kohdassa 2.2.2 todettu toimintojen peruuttamisesta ja valvontahenkilökunnan määrästä
- kohdassa 2.3.1 todettu vankien mahdollisuudesta omien vaatteiden pesemiseen, kohdassa 2.3.2 todettu vankivaatteiden haltuun antamisesta, kohdassa 2.3.3 todettu vangille annettavista jalkineista ja kohdassa 2.3.4 todettu pyyhkeiden haltuun antamisesta. Oikeusyksikköä pyydetään edellä mainittuja asioita koskevassa ilmoituksessaan ottamaan kyseisiin asioihin kantaa yleisemmin koskien muitakin vankiloita, eikä ainoastaan Köyliön vankilaa
- kohdassa 2.4.2 todettu tapaamistilojen esteettömyydestä
- kohdassa 2.5.1 todettu tulo- ja matkaselliosastolle asuttamisesta ja mahdollisuudesta omien vaatteiden käyttämiseen ja kohdassa 2.5.3 todettu sen ulkoiluolosuhteista
- kohdassa 2.6 todettu oikeusasiamiehen kanslian tarkastajien vankivastaanotosta vangeille ilmoittamisesta ja siihen ilmoittautumisesta
- kohdassa 2.9.1 todettu poliklinikalle osoitettujen asiointilomakkeiden toimittamisesta.

#### Tiedoksi

Köyliön vankilan yksikönpäällikkö

Lounais-Suomen rikosseuraamuskeskuksen johtaja

Rikosseuraamuslaitoksen asiakasarviointiyksikkö ja oikeusyksikkö

Oikeusministeriö